МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

URBAN FORUM

УРБАНІСТИЧНИЙ ФОРУМ
URBAN FORUM 2020
19-21 листопада
November 19-21

БУДІВЕЛЬНЕ ПРАВО:
теорія та практика містопланування та містобудування

Збірник наукових праць

Київ–2020

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет будівництва і архітектури
Міністерство розвитку громад та територій України
Представництво Польської академії наук в Києві
Комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування Верховної Ради України
Фонд Ебергарда Шьока (ФРН)
Фонд підтримки будівельної галузі (ФРН)
Представництво Фонду Ганса Зайделя в Україні (ФРН)
Краківський політехнічний університет ім. Тадеуша Костюшко (Польща)
Караденізський технічний університет (Туреччина)
Ташкентський інститут інженерів іригації та механізації сільського господарства (Узбекистан)

URBAN FORUM

УРБАНІСТИЧНИЙ ФОРУМ 2020
19-21 листопада
November 19-21
URBAN FORUM

БУДІВЕЛЬНЕ ПРАВО: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА МІСТОПЛАНУВАННЯ ТА МІСТОБУДУВАННЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК IV

КИЇВ 2020

УДК 08 (347.2/.3 +347.4+347.22+347.23+347.21+
347.24+347.25+346.3+349.44+349.41+34(091)+343.98)
Б 90

Рекомендовано до друку Вченою радою КНУБА, протокол №35 від 30 листопада 2020 р.

Редакційна колегія

Куліков П.М. – д.е.н., проф., ректор КНУБА (голова)
Негода В.А. – заступник міністра розвитку громад та територій України
Клочко А.А. – Голова Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування ВРУ
Копиленко О.Л. – д.ю.н., проф., член-кор. НАН України, академік НАПрН України, Заслужений юрист України, народний депутат України
Бялас М. – в.о. директора Представництва ПАН в Києві
Мьоллер П. – член правління, Директор, Фонд Ебергарда Шьока (Німеччина)
Вайзе Т. – віце-президент Фонду підтримки будівельної галузі
Безклубий І.А. – д.ю.н., проф., Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка
Гаран О.В. – д.ю.н., проф., Одеський національний університет ім. І.І. Мечникова
Дьомін М.М. – д.арх., проф., КНУБА
Йелда Айдин Тюрк – PhD, доц., Караденізський технічний ун-т (Туреччина)
Кобиларчик Ю. – д.арх, проф., Краківська політехніка (Польща)
Кірін Р.С. – д.ю.н., доц., Інститут економіко-правових досліджень НАН України
Крупа М. – д.арх., проф., Краківська політехніка (Польща)
Кузнієрз-Крупа Д. – д.арх., проф., Краківська політехніка (Польща)
Мамедов А.М. – к.т.н., доц., КНУБА
Мамонтов І.О. – Заслужений юрист України, к.ю.н., доц., КНУБА
Перегуда Є.В. – д.п.н., проф., КНУБА
Похиленко О.А. – к.ю.н., доц., КНУБА
Плоский В.О. – д.т.н., проф., КНУБА
Сердюк Н.А. – д.ю.н., доц., КНУБА
Ткаченко В.В. – д.і.н., проф., КНУБА
Тонкачеєв Г.М. – д.т.н., проф., КНУБА
Халабуденко О.А. – к.ю.н., доц., КНУБА
Харитонов Є.О. – д.ю.н., проф., НУ «Одеська юридична академія», член-кор. НАПрН України, Заслужений діяч науки і техніки України
Чернишев Д.О. – д.т.н., проф., КНУБА

Рецензенти:

Майданик Роман Андрійович, д.ю.н., проф., академік НАПрН НАН України, завідувач кафедри цивільного права юридичного ф-ту КНУ імені Тараса Шевченка
Сліпченко Святослав Олександрович, д.ю.н., проф., професор кафедри цивільно-правових дисциплін Харківського національного університету внутрішніх справ

Будівельне право: теорія та практика містопланування та містобудування. Зб. наук. пр. Вип. IV. За матеріалами Четвертої Міжнародної наук.-практ. конф. «Будівельне право»., (Київ, 20 листопада 2020 р.)/ Мін-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т будівн. і архіт-ри та ін. Київ–Тернопіль : «Економічна думка», 2020. 192 с.

ISBN 978-966-654-605-3 УДК 08 (347.2/.3 +347.4+347.22+347.23+347.21+
347.24+347.25+346.3+349.44+349.41+34(091)+343.98)
© КНУБА

ЗМІСТ

Безклубий І. А.

ВІДПРАВНІ ІДЕЇ У ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ МІСТОПЛАНУВАННЯ **. 6**

Халабуденко О.А.

БУДІВЕЛЬНЕ ПРАВО: ДЕЯКІ ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ, ВІДПОВІДІ НА ЯКІ КОРИСНІ ДЛЯ ПРАКТИКИ**..... 12**

Мамонтов І. О.

ПРАВОВА ІДЕОЛОГІЯ КОДИФІКАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**23**

Мартыненко И.Э.

ЗАЩИТА ОБЪЕКТОВ АРХЕОЛОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ ПРИ ОСУЩЕСТВЛЕНИИ ЗЕМЕЛЬНЫХ И СТРОИТЕЛЬНЫХ РАБОТ**..... 26**

Плешкановська А.М.

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНОЇ БАЗИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОГРАМ І ПРОЕКТІВ КОМПЛЕКСНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ ЗАСТАРІЛОЇ ЗАБУДОВИ…**……..…35**

Сердюк Н. А., Вангородська Г. І.

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ ПАРКИ – ЯКІСНА УРБАНІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ В УКРАЇНІ **..... 40**

Кірін Р.С.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ МІСТ НА СХОДІ УКРАЇНИ: ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ АСПЕКТ **..... 46**

Похиленко І.С.

ДО ПИТАННЯ ПРО СПОСОБИ СУДОВОГО ЗАХИСТУ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА В ГОСПОДАРСЬКОМУ ПРОЦЕСІ **..... 54**

Апанасенко К.І.

ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ГРОМАДЯН У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА ЗА ПОЗОВАМИ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ **..... 59**

Ковтун О.М.

ПЛАНУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ НОВЕЛ **..... 63**

Лукашевич С. Ю., Бондаренко Б.К., Салаєва К.А., Бондаренко К. Е.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАСОБАМИ АРХІТЕКТУРНОГО ПЛАНУВАННЯ УРБАНІЗОВАНИХ ПРОСТОРІВ..... **68**

Ковальчук І.В.
МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ **73**

Пилипенко О.Є.
ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РИНКУ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ..... **82**

Цифра Т.Ю.
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ПРОЕКТУ БУДІВНИЦТВА ЯК ГАРАНТІЯ ВІДПОВІДНОСТІ ВИМОГАМ БУДІВЕЛЬНОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.. ..... **86**

Семко В.Л..
БУДІВЕЛЬНЕ ПРАВО ЯК КОМПЛЕКСНА ГАЛУЗЬ ПРАВА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА..... **93**

Чернега В.М.
ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У СФЕРІ БУДІВЕЛЬНОГО ТА МІСТОБУДІВНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ: ДОСЯГНЕННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... **100**

Єгоров В.В.
М.ВЛАДИМИРСЬКИЙ-БУДАНОВ І ПОЧАТОК УРБАНІСТИЧНИХ СТУДІЙ В УКРАЇНІ **103**

Дьомкін П.О.
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЮВАННЯ МІСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ МІСТ НА ПРИКЛАДІ МІСЬКОЇ РЕФОРМИ 1870 РОКУ **112**

Медвідь Ф. М., Кутузов В. А., Давидюк П. М., Токарєв В. Є.
УКРАЇНСЬКЕ ПРАВО: ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІСТОРІЇ ТА ТЕОРІЇ **119**

Халабуденко О.А.Шаховець А.С.
ПРИВАТНО-ПРАВОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕВИКОНАННЯ БУДІВЕЛЬНИХ РОБІТ ТА ЗА ЇХ РЕЗУЛЬТАТ **127**

Литвинчук М. Ю.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА **138**

Заставна І.Р.

ГОЛОВНІ НАПРЯМИ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПОГЛЯД КРІЗЬ ПРИЗМУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ **146**

Горбаченко А.В.

ПРОБЛЕМИ ПОВНОТИ ДАНИХ В ПУБЛІЧНІЙ КАДАСТРОВІЙ КАРТІ УКРАЇНИ ПРИ ВИКУПІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ **151**

Фасоля Ю.В.

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ МІСТОБУДІВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ… **157**

Zuban S.A.

LEGAL REGULATION OF ARCHITECTURAL ACTIVITY: DOMESTIC AND FOREIGN EXPERIENCE..... **163**

Низовий Є.О.

РЕЄСТРАЦІЯ ПРАВ ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМІСТЬ ТА ЇЇ ПРАВОВІ НАСЛІДКИ **171**

Кравченко А.В.

ЗВЕДЕННЯ ОБ'ЄКТА БУДІВНИЦТВА ЯК СПОСІБ ПРИДБАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ: ПИТАННЯ ЩОДО ОБ'ЄКТІВ НЕЗАВЕРШЕНОГО БУДІВНИЦТВА **179**

Вершина Є.П.

СУСІДСЬКІ ПРАВА: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОЇ КОНСТРУКЦІЇ В УКРАЇНІ **185**

Бєлєнков А.Ю., Боліла Н.В., Стеценко С.П.

РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ БУДІВНИЦТВА **190**

Лукашевич Сергій Юрійович
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого, Харків,
https://orcid.org/0000-0001-8386-6237
Бондаренко Богдан Костянтинович
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри дизайну
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
https://orcid.org/0000-0002-2470-4518
Салаєва Карина Анатоліївна
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри кримінального права та кримінології
Харківського Національного університету внутрішніх справ,
https://orcid.org/0000-0003-2991-946X
Бондаренко Костянтин Едуардович
старший викладач кафедри основ архітектури Харківського
Національного університету будівництва та архітектури

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗАСОБАМИ АРХІТЕКТУРНОГО ПЛАНУВАННЯ УРБАНІЗОВАНИХ ПРОСТОРІВ

Однією із загроз безпеці суспільства, безумовно, є злочинність та пов’язані з нею криміногенні явища та процеси. У науковій літературі безпека (захист) від злочинності дістала назву кримінологічної безпеки як об’єктивного стану захищеності життєво важливих та інших істотних інтересів особи, суспільства й держави від злочинних посягань, загрози таких посягань, що породжуються різного роду криміногенними факторами (явищами й процесами), а також як усвідомлення людьми такої своєї захищеності. У зв'язку з цим широко визнається, що планувальники, архітектори і розробники можуть зіграти важливу роль у підвищенні безпеки соціалізованих спільнот в урбанізованих просторах,

оскільки професіонали мають значний вплив на формування дизайну забудованого середовища.

У сучасній кримінології навіть сформувався окремий напрям досліджень впливу середовища на детермінацію злочинності взагалі та детермінаційні комплекси окремих груп (видів) злочинів (в тому числі, сформованого засобами архітектурного планування урбанізованих просторів), який отримав назву «архітектурна кримінологія».

Перша комплексна наукова робота з безпеки міського середовища «Смерть та життя великих американських міст» була видана у 1961 р. Дж. Джекобс [5]. Авторка запропонувала концепцію зменшення злочинів у будівлях за допомогою переорієнтування їх фасадів на вулиці, при цьому розмежовуючи публічний та приватний простір. Нею було визначено атрибути безпечної міської вулиці які передбачали: чітке розмежування публічного та приватного простору, різноманіття та високий ступінь використання пішоходами тротуарів. Важливий вплив на професійне розуміння урбанізованого середовища мала видана у 1960 році робота американського містобудівника К. Лінча «Образ міста» [3]. Його дослідженням було встановлено, що люди сприймають навколишнє міське середовище послідовно й передбачувано, уявно формуючи п’ять базових елементів: шляхи, окраїни, райони, вузли та орієнтири. Наступним важливим напрацюванням стала праця С. Рей Джеффрі «Запобігання злочинам засобами дизайну середовища» [6]. Спираючись на практичні знання, автор підкреслив значну роль фізичного середовища у розвитку позитивного чи травмуючого досвіду у правопорушників, що давало змогу змінювати поведінку останніх.

Архітекторами О. Ньюманом та Дж. Рендомом проводилися емпіричні дослідження впливу урбанізованого середовища на детермінацію злочинності у муніципальній житловій забудові Нью-Йорка. Результатом досліджень стала концепція «захищеного простору», представлена в монографії «Захищений простір – запобігання злочинам за допомогою міського планування» [7]. Зазначена робота містить низку пропозицій щодо формування, справжніх та символічних бар’єрів, які чітко визначають зону впливу й покращують можливості спостереження за певною територією її ж жителями.

Не можна залишити поза увагою «теорію розбитих вікон» соціологів Дж. К. Вілсона та Дж. Л. Келлінга. Змістом цієї теорії є вплив міського безладу й вандалізму на додаткову кримінальну і антисоціальну поведінку. Масштаби злочинів, пов'язаних з вандалізмом, значні. Розбиті вікна, нецензурні написи та малюнки, пошкоджене майно, неприбране сміття тощо сприймаються як симптом соціальної деградації, ознака послаблення соціального контролю, які породжують занепокоєння, відчуття страху та вразливості. Почуття безладу та занепаду, провокують подальші деструктивні дії, підвищують вірогідність нових пошкоджень. Деякі види вандалізму (наприклад, пошкодження релігійних споруд, святинь, культових будинків, об'єктів культурної спадщини, написи з образливими висловлюваннями на адресу окремих національних груп) можуть спровокувати соціальні та ідеологічні конфлікти [1].

Архітектором Оскаром Ньюманом у 70-х роках XX сторіччя будо запропоновано концепцію «захищаємого простору», яка набула свого розвитку у методиці CPTED (crime prevention through environmental design). На сьогодні процес проектування безпеки в галузі архітектури відомий як «запобігання злочинності за допомогою екологічного проектування» (CPTED). Під ним розуміється проектування такого середовища, яке дає змогу зменшити можливість хижацьких злочинів, що скоються незнайомцями і страх перед ними. О.Ньюманом було також сформульовано принципи територіальності, природного (неформального) спостереження та модифікації існуючих структур для ефективного зниження злочинності [4].

Основа запобігання злочинності за допомогою екологічного дизайну (CPTED) - це формування ефективного використання штучного середовища, яке може знизити рівень злочинності і страх перед нею. Такі заходи, в першу чергу, орієнтовані на поліпшення якості життя. Серед концепцій, що пропонує вказаний процес, такими, що безпосередньо стосуються архітектури, є «Природний контроль доступу», який передбачає мінімізацію можливостей для вчинення злочинів за рахунок неможливості доступу до об'єктів злочину й формування у правопорушників відчуття ризику. Досягнення позитивних результатів відбувається шляхом проектування вулиць, тротуарів, під'їздів для

позначення громадських маршрутів і використання структурних елементів, що перешкоджають доступу в приватні райони.

Концепція «Природне спостереження», спрямована на те, щоб зробити зловмисників легко помітними. «Природне спостереження» підтримується функціями, які забезпечують максимальну видимість людей, паркувальних зон і входів. Для цього передбачається, щоб двері і вікна будинків виходили на вулиці, пішохідні тротуари, парковки й парадні під'їзди, де останні повинні мати відповідне нічне освітлення.

Важливою характеристикою з позицій безпеки є лінія огляду, що визначається як бажана лінія огляду з точки зору відкритості й глибини. Нездатність людини побачити, що попереду по маршруту її руху через наявність гострих кутів, стін, пагорбів, зборів, кущів або стовпів може бути серйозною перешкодою щодо відчуття безпеки. Наявність великих стовпів, високих парканів, над заросло чагарнику й інших перешкод, що закривають огляд прилеглих до пішохідних доріжок територій, сприяють захисту нападника.

Міське середовище є складною багаторівневою системою, об'єднуючою зони організації різних соціальних процесів і життєдіяльності населення. Безперервний розвиток міста, структуризація його елементів неможливі без єднального каркасу – транспортних комунікацій. Транспортна мережа організовує міське середовище, забезпечуючи процеси, що безперервно відбуваються в них, і тим самим надає потужну дію, що структурує місто в цілому [2]. Тому актуальним є вивчення безпекових характеристик транспортної інфраструктури великих міст України, зокрема метро. Інфраструктура метрополітену включає й наземні споруди, до складу яких входять й пішохідні переходи та виходи зі станцій метрополітену. Вони, як правило, розташовуються вздовж діючих автошляхів та на прилеглих до них територіях. Окремі виходи (переважно в районах житлової забудови) розташовуються максимально близько від будинків. Ці архітектурно-інженерні споруди, а також територія, що є прилеглою до них, часто стає місцем вчинення злочину. При цьому слід мати на увазі, що з кримінологічної точки зору такі злочини треба розглядати як «вуличну злочинність». В структурі такої злочинності переважають корисливі та корисливо-насильницькі

злочини, але найбільш небезпечними є група злочинів, що поєднує кримінальні правопорушення, пов'язані з посяганням на життя, здоров'я або статеву недоторканість особи. На нашу думку запобіжний вплив на ці групи злочинів можливий, в тому числі, й засобами архітектурного планування.

З цих позицій є актуальним розглянути просторово-планувальну організацію виходів до метро у м. Харкові, оскільки Харківський метрополітен є важливою транспортною комунікацією великого міста. Він щоденно перевозить близько 800 тис. пасажирів, починає працювати і закінчує у темну пору доби. Тому є нагальним дослідження окреслених проблем з метою розробки рекомендацій щодо забезпечення безпеки містян на території, що знаходиться у безпосередній близькості до входів метро. Слід наголосити, що для вирішення цієї проблеми зазначені засоби екологічного дизайну можуть стати впливовим інструментом.

Список використаних джерел та літератури:

1. Бочарова К.А. Запобігання злочинам, пов'язаним з вандалізмом: монографія; за заг. ред.. С.Ю. Лукашевича. Харків. Право, 2019. 216 с. - С. 24-25.
2. Криворучко Н.І., Сергеєва Є.В. Формування поліфункціональних комплексів у зонах впливу автотранспортних комунікацій URL: https://core.ac.uk/download/pdf/11323404.pdf (дата звернення : 12.09.2020).
3. Линч К. Образ города / К. Линч. М. : Стройиздат, 1982. 328 с.
4. Building Resilience: Crime Prevention Through Environmental Design URL: https://www.wbdg.org/resources/crime-prevention-environmental-design (дата звернення : 10.10.2020).
5. Jacobs D. The Death and Life of Great American Cities / Trans. from English. M.: A new publishing house, 2011. 460 p.
6. Jeffrey C.R. Crime prevention through environmental design. Beverly Hills, CA: SAGE Publications,1971. 290 p.
7. Newman O. Defensible Space; Crime Prevention Through Urban Design. – Architectural Press, 1973. 264 p.